

Posudek vedoucí práce na diplomovou práci

Název práce: **Sebepoškozování u dospívajících s traumatickým zážitkem**

Autorka: Bc. Lucie Fantová

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Šporclová, Ph.D

CÍL A PŘÍNOSNOST TÉMATU

Cílem diplomové práce je zmapovat charakteristiky sebepoškozování včetně jeho významu a vývoje v čase u dospívajících s traumatickým zážitkem v anamnéze. Období dospívání je z mnoha důvodu náročné a rizikové (mj. proces individuace a hledání vlastní identity, probíhající biologické změny, separace od primární rodiny, silící vliv vrstevníků, touha po experimentování). Psychika dospívajících je labilnější a riziko sebevraždy je v tomto období vyšší. Zážitky, které dospívající vnímá jako traumatizující, mohou zásadně ovlivnit jeho vývoj. Autorce se ve své práci zdařile podařilo popsat trauma z různých pohledů, podrobně se věnuje konceptu adverzních dětských zkušeností. Považuji za důležité, aby o souvislosti sebepoškozování v kontextu traumatické (adverzní) dětské zkušenosti a možných dopadech na psychosociální i biologický vývoj dítěte byli edukováni nejen odborníci, ale také širší veřejnost. Cíl, který si autorka ve své práci stanovila, se z mého pohledu podařilo jednoznačně naplnit.

FORMÁLNÍ STRÁNKA

Předložená práce obsahuje 84 stran textu včetně seznamu literatury. Seznam literatury je bohatý, zahrnuje recentní tuzemské i zahraniční zdroje. Práce je tradičně rozdělena na literárně přehledovou a výzkumnou část, které jsou spolu vzájemně propojeny v koherentní celek, jsou zde uvedeny všechny podstatné informace k tématu, kterému se autorka v diplomové práci věnuje.

LITERÁRNĚ PŘEHLEDOVÁ ČÁST je rozdělena do 4 hlavních kapitol. V první kapitole autorka popisuje vývojové období dospívání – vychází nejen z poznatků vývojové psychologie, ale také z neurovědy. Ve druhé kapitole se autorka komplexně věnuje traumatu, definuje a vymezuje syndrom CAN a adverzní dětské zkušenosti, zasazuje tyto informace do kontextu klinické psychologie při srovnání diagnostických manuálů ICD 10, ICD 11 a DSM 5. Třetí kapitola popisuje sebepoškozování, jeho možné podoby i účely, rizikové faktory pro rozvoj sebepoškozování. Tyto informace dává do spojitosti s rizikem suicidia. Literárně přehledovou část ukončuje kapitola věnovaná konceptu resilience a protektivních faktorů, možných terapeutických intervencí v kontextu traumatických událostí

Velmi oceňuji, že autorka v celé literárně přehledové části uvádí nejnovější poznatky jak z oblasti psychologie, tak z neurověd. Propojení psychologické a biologické linie pomáhá čtenáři k lepšímu pochopení možného dopadu traumatického zážitku na vývoj dítěte i případné intervence. Informace a popisované souvislosti velmi zdařile rámuje také vizualizace v podobě grafů, diagramů a tabulek.

EMPIRICKÁ ČÁST

S ohledem na citlivost daného tématu i ve snaze o hlubší porozumění zkoumané oblasti byl zvolen kvalitativní design výzkumu. Výzkumnou metodou je analýza dat Dětského krizového centra. Autorka postupovala longitudinálním retrospektivním přístupem. Na základě analýzy kazuistik 20 respondentů, kteří splňovali kritéria pro zařazení do výzkumu, podrobněji popsala formu, intenzitu a účel sebepoškozování v souvislosti se subjektivně vnímaným traumatickým zážitkem. V rámci svého výzkumného projektu se zaměřila také na sebevražedné tendence dospívajícího. Oceňuji, že vedle těchto závažných oblastí autorka neopomíjela také protektivní a posilující faktory, které dospívajícímu pomáhaly

se se situací vypořádat a které je nezbytné znát pro případnou intervenci. Výsledky jsou interpretovány dvojím způsobem – jednak podrobnějším popisem jednotlivých klientů a jejich kazuistik s akcentem na sebepoškozovací chování i subjektivně vnímané traumatizující události. Dále pak autorka podrobněji analyzuje a shrnuje problematiku sebepoškozování v souladu s výzkumnými otázkami, výsledky interpretuje přehledně popisně i graficky.

Velmi cenný a inovativní je pohled na trauma, sebepoškozování i protektivní i rizikové faktory z pohledu dospívajícího. Autorka svým výzkumem potvrzuje informace, které prezentuje v literárně-přehledové části. Ocenění hodné je, že se nezaměřila pouze na syndrom CAN, ale uchopila problematiku z širšího kontextu a věnuje pozornost i těm událostem, které mohou být pro děti v tomto období zraňující, přestože očima dospělých (i odborníků) nemusí být některé problémy dítěte považovány za zásadní (např. konflikty s vrstevníky, šikanózní chování, konfliktní rodinné prostředí, problémy ve škole). Autorka také popisuje méně známé, alternativní formy sebeubližování – např. odmítání jídla, nadužívání léků, užívání návykových látek. Tato zjištění umožňují širší a inspirativní pohled na traumatizaci i sebepoškozování, který vede k hlubšímu porozumění, prevenci i případné efektivnější intervenci i pomoci dospívajícím.

DISKUSE

Otázky, které v průběhu čtení vedoucí práce napadaly, autorka zodpovídá a reflektuje v bohaté diskusi. Oceňuji, že reflektuje různé faktory, které mohly výsledky výzkumu i průběh výzkumu ovlivnit. Své výsledky dává do souvislosti s předchozími odbornými studiemi, neopomíná také možnosti dalšího výzkumu.

CELKOVĚ

V celé práci se odráží praxe z Dětského krizového centra a Linky bezpečí, se kterými dlouhodobě spolupracuje. Diplomová práce je čtivá, jednotlivé kapitoly i subkapitoly na sebe logicky navazují a jsou propojeny také s výzkumnou částí, čímž se daří zachovat zdařilou strukturu i koherenci celé práce. I přesto, že autorka neměla přímý kontakt s klienty, dokázala velmi zdařile zpracovat data, která měla k dispozici, v souladu s etikou výzkumu i s nutností zacházení s citlivými osobními údaji dle stanov DKC. Autorka prokázala schopnost práce s odbornou literaturou, kritického vědeckého uvažování. V diplomové práci autorka prezentuje nové a podstatné informace vztahující se ke zvolenému tématu. Práci celkově vnímám jako zdařilou a užitečnou s dobrým potenciálem pro praktické využití v praxi, doporučovala bych zvážit další publikování.

Předloženou práci jednoznačně **doporučuji k obhajobě** a navrhuji klasifikaci **VÝBORNĚ**.

Otázky, podněty k obhajobě:

- autorka se ve své práci věnuje dospívajícím. Jak by – dle jejích zkušeností z praxe – mohly vypadat výsledky podobného výzkumu u populace mladších dětí ?
- jaké informace byly pro autorku překvapivé a které by považovala za nezbytné pro edukaci odborníků i širší veřejnosti? Napadají ji nějaké možné intervenční postupy pro prevenci sebepoškozování i při případném řešení krizových situací?

V Praze 25. 8. 2021

Mgr. Veronika Šporclová, Ph.D.
Katedra psychologie FF UK